

Loimaan kaupunki

Oppilaan oppimisen ja
osaamisen arviointi pe-
rusopetuksessa

Sisällys

Sisällys.....	1
6. Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa.....	2
6.1. Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa.....	2
6.1.1 Formatiivinen arviointi	2
6.1.2 Summatiivinen arviointi.....	3
6.2. Arvioinnin yleiset periaatteet	3
6.3 Oppimisen ja osaamisen arviointi	5
6.4 Työskentelyn arviointi	6
6.5 Käyttäytymisen arviointi.....	6
6.6 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana	7
6.6.1 Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain.....	7
6.6.2 Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan	7
6.7 Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet.....	8
6.8 Perusopetuksen päättöarviointi.....	8
6.8.1 Päättöarvosanan muodostaminen	9
6.8.2 Erityistä tukea saavan oppilaan päättöarviointi.....	9
6.8.3. Arvioitavat yhteiset oppiaineet päättöarvioinnissa	10
6.8.4 Taide- ja taitoaineiden oppimäärien arviointi päättöarvioinnissa	10
6.8.5 Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa	10
6.8.6 Johonkin oppiaineeseen painottuva opetus ja päättöarviointi.....	11
6.9 Poissaolojen vaikutukset arviointiin	11
6.10 Arvioinnin uusiminen ja oikaisu.....	11
6.11 Todistukset	12
6.11.1 Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa	12
6.11.2 Lukuvuositodistus	12
6.11.3 Välitodistus	13
6.11.4 Erotodistus.....	14
6.11.5 Perusopetuksen päättötodistus	15
6.12 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset.....	17
6.13 Paikallisesti päätettävät asiat	17

6. Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa

6.1. Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa

Perusopetuslain¹ ja -asetuksen² mukaan perusopetuksen oppilaan arvioinnilla on kaksi toisiaan tukevaa tehtävää. Arvioinnin tehtävänä on

- ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää oppilaiden itsearvioinnin taitoja (formatiivinen arviointi).
- määrittää, missä määrin oppilas on saavuttanut oppiaineille asetetut tavoitteet (summatiivinen arviointi).

Perusopetuksessa arviointi kohdistuu oppimiseen, osaamiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Opiskelun ohjaaminen ja kannustaminen sekä itsearvioinnin taitojen kehittäminen toteutuvat formatiivisen arvioinnin avulla. Summatiivisesti arvioidaan sitä, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille asetetut tavoitteet.

Arvioinnin tehtävien toteuttamisessa tulee noudattaa arvioinnin yleisiä periaatteita. Kouluissa tulee olla yhtenäiset arvioinnin periaatteet ja käytänteet, jotka ilmenevät koulun arviointikulttuurissa. Opetuksen järjestäjä seuraa arvioinnin periaatteiden toteutumista kouluissa ja tukee yhtenäisen arviointikulttuurin kehittämistä.

6.1.1 Formatiivinen arviointi

Formatiivisen arvioinnin tehtävänä on ohjata oppilaan opintojen edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Formatiivinen arviointi auttaa oppilasta ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiinsa ja kehittämään työskentelyään oppiaineille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Formatiivinen arviointi on osa opetusta.

Formatiivinen arviointi on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta. Palautteen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään oppiaineen tavoitteet, hahmottamaan oma edistymisensä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin sekä se, miten voi parantaa suoriutumistaan suhteessa tavoitteisiin ja arviointikriteereihin.

Itsearviointi ja vertaispalaute ovat osa formatiivista arviointia. Oppilaat harjoittelevat opettajan ohjaamana itsearvioinnin ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja. Niitä tulee harjoitella osana kaikkien oppiaineiden opiskelua. Itsearviointi ja vertaispalaute eivät vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.

Oppilaille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet ikäkaudelle tarkoituksenmukaisella tavalla. Jokaisen oppilaan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan lukuvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä.³

¹ Perusopetuslaki (628/1998) 22 § 1 mom.

² Perusopetusasetus (852/1998) 10 § 2 mom.

³ Perusopetusasetus 10 §

Formatiivista arviointia tehdään aina perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettujen ja paikallisessa opetussuunnitelmassa täsmennettyjen oppiaineiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

Formatiivinen arviointi ei edellytä dokumentointia.

6.1.2 Summatiivinen arviointi

Summatiivisen arvioinnin tehtävänä on kuvata, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut opetussuunnitelmassa oppiaineille asetetut tavoitteet.

Summatiivinen arviointi tehdään vähintään jokaisen lukuvuoden päätteeksi sekä perusopetuksen päättyessä. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan kuitenkin myös lukuvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä.⁴ Kunkin lukuvuoden päättyessä oppilaalle annetaan lukuvuositolustus, jota varten tehdään summatiivinen arviointi siitä, miten oppilas on kyseisenä lukuvuonna saavuttanut tavoitteet opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Lukuvuositolustukseen sisältyy myös käyttäytymisen arviointi.⁵

Summatiivinen arviointi tehdään suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja niiden pohjalta paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain tarkennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin. Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi on summatiivinen kokonaisarviointi oppilaan koko lukuvuoden suoriutumisesta. Päättöarviointi kohdistuu oppiaineille asetettuihin tavoitteisiin perusopetuksen oppimäärän päättyessä.

Oppilaille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet ikäkaudelle tarkoituksenmukaisella tavalla. Jokaisen oppilaan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan.

Summatiivisen arvioinnin tekee aina oppilasta opettanut opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä.⁶

Opettajan tulee dokumentoida arvioinnit niistä näytöistä, jotka vaikuttavat oppilaan summatiiviseen arviointiin.

6.2. Arvioinnin yleiset periaatteet

Arvioinnissa tulee noudattaa seuraavia periaatteita jokaisella vuosiluokalla.

Arviointi on yhdenvertaista

Arviointi perustuu kaikilla vuosiluokilla oppilaiden yhdenvertaiseen kohteluun. Vuosiluokkien 1–8 päätteeksi annetun lukuvuosiarvioinnin ja perusopetuksen päättöarvioinnin tulee perustua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa täsmennettyihin tavoitteisiin. Jokaisen oppilaan tulee saada tietää, mitä on tarkoitus oppia ja miten oppimista, osaamista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan. Päättöarvosanat muodostetaan valtakunnallisesti yhdenvertaisin perustein.

⁴ Perusopetusasetus 10 §

⁵ Perusopetusasetus 10 § 2 mom.

⁶ Perusopetusasetus 13 § 1 mom.

Arviointi edellyttää avoimuutta, yhteistyötä ja osallisuutta

Arvioinnin tehtävänä on auttaa oppilasta hahmottamaan opintojensa etenemistä. Tämä edellyttää vuorovaikutusta opettajan ja oppilaan välillä sekä palautteen antamista tavoitteiden saavuttamisen edistämiseksi. Arvioinnin toteuttamiseen liittyy oppilaiden osallisuuden mahdollistaminen, vahvuuksien tunnistaminen ja kannustaminen.

Arvioinnin toteuttaminen edellyttää yhteistyötä sekä koulussa että kotien kanssa. Yhteistyön tarkoituksena on selkiyttää huoltajille arvioinnin periaatteita ja käytänteitä. Oppilaan ja huoltajan tulee saada riittävästi tietoa oppilaan oppimisesta, osaamisesta, työskentelystä ja käyttäytymisestä.⁷ Oppilaalla ja huoltajalla on oikeus saada tieto arvioinnin perusteista ja siitä, miten niitä on sovellettu oppilaan arviointiin.⁸

Arviointi on suunnitelmallista ja johdonmukaista

Arviointikäytännöt on suunniteltava johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi ja varmistettava arviointiperiaatteiden yhtenäisyys koulussa. Arviointia toteutetaan sekä lukuvuoden aikana että sen päättyessä. Arvioinnin tulee kohdistua vain siihen, mitä paikallisessa opetussuunnitelmassa on asetettu tavoitteeksi. Opettaja toteuttaa arvioinnin näyttöihin perustuen.

Oppilaiden suorituksia ei verrata toisiinsa. Arviointi ei kohdistu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Arvioinnin avulla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan oppilaiden tarpeiden mukaisesti. Arviointi toimii myös tärkeänä välineenä oppilaan mahdollisten tuen tarpeiden tunnistamisessa. Opettajien yhteistyö kouluyhteisössä on välttämätöntä arvioinnin johdonmukaisuuden toteutumiseksi.

Arviointi on monipuolista

Oppilaiden oppimista, osaamista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan monipuolisesti.⁹ Monipuolinen arviointi perustuu eri menetelmin kerättyihin näyttöihin. Opettaja valitsee arviointimenetelmät arvioinnin tehtävien ja oppiaineen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Oppilaalle tulee tarjota mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan ja osaamistaan eri tavoin ja tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisin keinoin. Arviointimenetelmien valinnassa on otettava huomioon, että vain yhden arviointimenetelmän avulla ei voida arvioida kaikkia oppiaineille asetettuja tavoitteita.

Arviointi perustuu tavoitteisiin ja kriteereihin

Oppimisen, osaamisen ja työskentelyn arvioinnin tulee perustua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain tarkennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin. Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin.

⁷ Perusopetusasetus 10 § 1 mom.

⁸ Perusopetusasetus 13 § 2 mom.

⁹ Perusopetuslaki 22 § 1 mom.

Oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, oppiaineiden tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä. Arviointikriteerit on laadittu eri vuosiluokkien päätteeksi annettavaan arviointiin ja päättöarviointiin. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan ne määrittelevät eri arvosanoihin vaadittavan osaamisen tason.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, hänen suorituksiaan arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän yhteisiin tavoitteisiin edellä mainittuja arviointikriteerejä käyttäen.

Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Osaamisen tason määrittelyssä ei käytetä edellä mainittuja arviointikriteerejä. Oppimäärä yksilöllistetään vasta, kun oppilas ei tuetustikaan näytä saavuttavan arvosanan 5 edellyttämää osaamisen tasoa.

Toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa toiminta-alueittain määriteltyihin tavoitteisiin.

Jos oppilas on opiskellut oppimissuunnitelmassa määriteltyjen oppiaineen erityisten painoalueiden mukaisesti, hänen suorituksensa arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteereitä käyttäen.

Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden ikäkausi ja edellytykset

Arviointikäytänteet suunnitellaan ja toteutetaan oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä otetaan huomioon ja huolehditaan siitä, ettei osaamisen osoittamiselle ole esteitä.

Arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Oppimisen tuen tarpeet sekä muut osaamisen osoittamista vaikeuttavat syyt tulee ottaa arviointikäytänteissä huomioon siten, että oppilaalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisin tapoihin osoittaa osaamisensa.

Maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten oppilaiden arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan kieli- taidon taso koulun opetuskielessä sekä arvioinnin kohteena olevan oppiaineen tiedonalan kielessä.

6.3 Oppimisen ja osaamisen arviointi

Perusopetuksessa arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen ja osaamiseen. Oppimisen arviointi liittyy oppimisprosessin ohjaamiseen ja siitä annettavaan palautteeseen. Osaamisen arviointi puolestaan kohdistuu oppilaan tiedollisen ja taidollisen osaamisen tasoon. Oppilaan oppimista ohjataan ja osaamista arvioidaan aina suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa eri oppiaineille määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain täsmennettyihin tavoitteisiin.

Oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä eri vuosiluokkien päätteeksi annettavassa arvioinnissa ja päättöarvioinnissa.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden saavuttamista ei arvioida oppiaineista erillisinä. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteereiden mukaisesti, tulevat myös laaja-alaisen osaamisen tavoittealueet arvioiduiksi.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä käyttäen.

Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin eikä osaamisen tason määrittelyssä käytetä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä.

6.4 Työskentelyn arviointi

Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia. Työskentelyä ei siis arvioida oppiaineista erillisenä. Työskentelyn arviointi perustuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain täsmennettyihin oppiaineiden tavoitteiden sisältämiin työskentelytaitojen tavoitteisiin. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteerien mukaisesti, tulee myös työskentely arvioiduksi.

Työskentelytaidoilla tarkoitetaan perusopetuksen aikana kehittyvää taitoa työskennellä itsenäisesti ja yhdessä, taitoa suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taitoa toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taitoa toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.

Oppilaan työskentelyyn liittyviä erityistarpeita tulee tarvittaessa kirjata oppimissuunnitelmaan tai henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS), jotta ne voidaan ottaa huomioon työskentelyn arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

6.5 Käyttäytymisen arviointi

Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen. Käyttäytymiselle asetetut tavoitteet perustuvat koulun toimintatapoihin ja järjestyssääntöihin. Käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutena, eikä siitä saatu arvosana tai sanallinen arvio vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.

Oppilaan käyttäytymiseen liittyvät erityistarpeet tulee tarvittaessa kirjata oppimissuunnitelmaan tai henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS), jotta ne voidaan ottaa huomioon käyttäytymisen arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

6.6 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana

6.6.1 Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain

Oppilas siirtyy seuraavalle vuosiluokalle, jos hän on saanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä oppiaineissa vähintään välttäviä tietoja ja taitoja osoittavan numeron tai vastaavan sanallisen arvion.¹⁰

Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänen vuosiluokan suorituksensa jossakin oppiaineessa olisi hylätty, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti. Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen lukuvuotta koskeva suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa oppiaineessa on tukitoimista huolimatta hylätty.

Mikäli oppilaan koko vuosiluokan suoritus jossakin oppiaineessa on vaarassa tulla hylätyksi, tulee siitä tiedottaa lukuvuoden aikana oppilasta ja huoltajaa sekä sopia toimenpiteistä oppimisen tukemiseksi. Ennen luokalle jättämistä oppilaalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta osoittaa saavuttaneensa asianomaisessa oppiaineessa hyväksyttävät tiedot ja taidot erillisessä näytössä.¹¹ Mahdollisuuksia voidaan antaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla yksi tai useampia lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä. Erillinen näyttö voi sisältää monipuolisesti erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita suorituksia, joilla oppilas parhaiten kykenee osoittamaan osaamisensa.

Jos suoritushallinnon annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä, vuosiluokalle jättämisestä voidaan koulutyön päätyttyä tehdä lukuvuositolustukseen ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksytyt suorittaminen erillisessä näytössä on vuosiluokalta siirtymisen edellytys.

Oppilas voidaan myös jättää vuosiluokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos se katsotaan hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaiseksi. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset asianomaiselta luokalta raukeavat.¹²

6.6.2 Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan

Oppilas voi edetä opinnoissa vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan vuosiluokkiin sitomattomasti oman opinto-ohjelman mukaisesti. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään opintokokonaisuuksista, joiden suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä opinnoissa etenemiseen asianomaisessa oppiaineessa. Oman opinto-ohjelman mukaan opiskeleva oppilas saa lukuvuoden päätteeksi lukuvuositolustuksen kyseisenä lukuvuonna hyväksytysti suorittamistaan opinnoista ja siirtyä lukuvuoden koulutyön päätyttyä opinnoissaan eteenpäin.¹³

¹⁰ Perusopetusasetus 11 § 1 mom.

¹¹ Perusopetusasetus 11 § 1 ja 2 mom.

¹² Perusopetusasetus 11 § 2 mom.

¹³ Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

Oman opinto-ohjelman mukaisella etenemisellä voidaan tarvittaessa välttää luokalle jättäminen, jonka myötä oppilaan kaikki opinnot kyseiseltä vuosiluokalta raukeaisivat. Oman opinto-ohjelman mukaisesti etenevä oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen heikon koulumenestyksen perusteella. Yhdeksännellä vuosiluokalla oleva oppilas luetaan tämän vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai eroaa koulusta.¹⁴

6.7 Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet

Perusopetuksessa kaikki oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluvat yhteiset oppiaineet arvioidaan kunkin lukuvuoden päätteeksi erillisinä.¹⁵ Arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, ympäristöoppi, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäkatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Lukuvuosittodistukseen merkitään sanallinen arvio tai arvosana siitä, miten oppilas on saavuttanut opinto-ohjelmaansa kuuluneiden oppiaineiden tavoitteet lukuvuoden aikana.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden sanallisen arvion tai arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta kaikilla niillä vuosiluokilla, joilla hän niitä opiskelee. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta todistuksiin erillistä sanallista arviota tai arvosanaa.

Monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa opiskellut oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt sekä monialaisten oppimiskokonaisuuksien opiskelun yhteydessä annetut näytöt otetaan huomioon kunkin oppiaineen arvosanaa muodostettaessa. Oppiainekohtainen arviointi tulee suunnitella ja olla oppilaiden tiedossa jo oppimiskokonaisuuden alkaessa. Monialaisista oppimiskokonaisuuksista ei anneta erillisiä sanallisia arvioita tai arvosanoja.

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksyty- merkinnällä.

Perusopetuksen tuntijaon mukaiset valinnaiset aineet arvioidaan vuosiluokilla 1–3 opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti joko sanallisesti tai numeroin. Vuosiluokilla 4–9 vähintään 2 vuosiviikkotunnin laajuisista valinnaisista aineista annetaan numeroarvosana.

6.8 Perusopetuksen päättöarviointi

Päättöarvioinnin tehtävänä on määrittää, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa oppiaineille asetetut tavoitteet perusopetuksen päättyessä. Päättöarvioinnissa annettava numeroarvosana tai sanallinen arvio kuvaa oppilaan osaamisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päättötodistus annetaan perusopetuksen päättyessä oppilaille, joka on saavuttanut perusopetuksen koko oppimäärän tavoitteet vähintään arvosanan 5 edellyttämän osaamisen mukaisesti.

¹⁴ Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

¹⁵ Perusopetusasetus 10 § 2 mom.

Päättöarviointi tehdään vuosiluokkien 7–9 aikana osoitetun osaamisen perusteella suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteereitä.

6.8.1 Päättöarvosanan muodostaminen

Päättöarvosanan muodostaminen perustuu oppilaan osoittaman osaamisen tasoon suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt oppiaineen oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Niiden oppiaineiden tavoitteiden, joiden osalta osaaminen on osoitettu vuosiluokilla 7 ja 8, arviointi otetaan huomioon päättöarviointia tehtäessä. Näihin tavoitteisiin perustuva osaamisen taso tulee arvioida käyttäen päättöarvioinnin kriteereitä.

Päättöarvosana on oppiaineen tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta.

Työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arvosanaan myös päättöarvioinnissa.

6.8.2 Erityistä tukea saavan oppilaan päättöarviointi

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, hänen suoriutumistaan arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen päättöarvioinnin kriteereitä. Jos oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suoriutumista näissä oppiaineissa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) suhteessa hänelle määriteltyihin, yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin ja sisältöihin, ei päättöarvioinnin kriteereihin.

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskeltujen oppiaineiden arvioinnissa voidaan antaa numeroarvosanan sijaan sanallinen arvio myös päättöarvioinnissa. Oppimäärän yksilöllistäminen tehdään vasta silloin, kun oppilas ei annetusta tuesta huolimatta näytä saavuttavan arvosanan 5 edellyttämää osaamisen tasoa.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan päättöarviointi perustuu perusopetuksen oppiaineiden yleisiin oppimääriin tai yksilöllistettyihin oppimääriin sen mukaan, mitä oppilaan erityistä tukea koskevassa päätöksessä on päätetty. Jos pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilas opiskelee opintokokonaisuuksia, annetaan arviointi todistuksessa kuitenkin oppiaineittain.

Jos oppilaan opiskelu on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) asetettuihin tavoitteisiin, ja jokaisesta toiminta-alueesta annetaan sanallinen arvio.

6.8.3. Arvioitavat yhteiset oppiaineet päättöarvioinnissa

Perusopetuksen päättöarvioinnissa numeroin arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäntutkimustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Päättöarvioinnin kriteerit määrittelevät numeroarvosanoihin 5, 7, 8 ja 9 vaadittavan osaamisen tason kussakin oppiaineessa.

Äidinkielessä ja kirjallisuudessa oppilas on voinut opiskella kahta tähän oppiaineeseen määriteltyä eri kielen oppimäärää. Tällöin arvioidaan molemmat oppilaan suorittamat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimäärät.

Jos oppilas on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen tai vieraiden kielten oppimäärää, arvioidaan päättöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen.

Mikäli oppilas on perusopetuslain 18 §:ssä¹⁶ tarkoitetulla päätöksellä vapautettu kokonaan jonkin perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen opiskelusta, ei tätä oppiainetta arvioida. Oppiaineen opiskelusta vapauttamiseen tulee olla erityisen painavat syyt ja sen tulee perustua jokaisen oppilaan osalta yksilölliseen ratkaisuun.

6.8.4 Taide- ja taitoaineiden oppimäärien arviointi päättöarvioinnissa

Kaikille oppilaille yhteisiä taide- ja taitoaineita ovat musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta ja kotitalous. Paikallinen tuntijako ja mahdolliset oppilaiden omat valinnat vaikuttavat siihen, milloin oppilaille annetaan päättötodistukseen tuleva arvosana eri taide- ja taitoaineissa.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta päättötodistukseen. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta päättötodistukseen erillistä arvosanaa.

Päättöarvosanaa muodostettaessa käytetään näihin oppiaineisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteereitä. Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun kunkin taide- ja taitoaineen koko oppimäärä, sisältäen myös mahdolliset valinnaiset taide- ja taitoaineiden tunnit, on opiskeltu. Kunkin taide- ja taitoaineen osalta päättötodistukseen merkitään oppilaan opiskeleman oppimäärän laajuus.

6.8.5 Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksyty- merkinnällä. Yhteiseen oppiaineeseen

¹⁶ Perusopetuslaki 18 § 1 mom.

liittyvässä sanallisesti arvioitavassa valinnaisessa aineessa osoitettu osaaminen voi korottaa kyseisen oppiaineen päättöarvosanaa. Tämä korottamisen periaate tulee kirjata paikalliseen opetussuunnitelmaan.

6.8.6 *Johonkin oppiaineeseen painottuva opetus ja päättöarviointi*

Mikäli koulu painottaa opetussuunnitelmassaan jotakin oppiainetta tai oppiainekokonaisuutta tai toteuttaa kaksikielistä opetusta, ovat opetuksen koulukohtaiset tavoitteet tässä oppiaineessa tai kielessä yleensä korkeammat kuin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Oppilaiden yhdenvertaisuuden vuoksi myös painotetussa opetuksessa tai kaksikielisessä opetuksessa tulee oppilaiden suoriutumisesta kuitenkin arvioida perusopetuksen päättyessä suhteessa oppiaineiden tavoitteisiin. Osaamisen tason määrittämisessä käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteerejä.

Jos painotettu opetus toteutetaan käyttäen valinnaisten aineiden vuosiviikkotunteja, arviointi suoritetaan näiden tuntien osalta valinnaisten aineiden arvioinnin periaatteita noudattaen. Kaksikielisessä opetuksessa oppilaan opiskeleman kohde- tai kielikylpykielen osaaminen arvioidaan vieraiden kielten tai toisen kotimaisen kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien mukaan.

Painotetusta opetuksesta ja oppilaan suoriutumisesta siinä voidaan tarvittaessa antaa lisätietoja erillisellä todistuksen liitteellä.

6.9 Poissaolojen vaikutukset arviointiin

Oppilaan tulee osallistua opetukseen, ellei hänelle ole sairaudesta tai muusta erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty siitä vapautusta.¹⁷ Oppilaan opiskelu ja siihen perustuva arviointi voidaan järjestää osittain toisin, jos se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä.¹⁸

Jos oppilas on luvattomasti poissa eikä osallistu opetukseen, kokeisiin eikä muihinkaan hänelle tarjottuihin näyttömahdollisuuksiin, eikä hänellä ole hyväksytyjä suorituksia suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltyihin oppiaineen tavoitteisiin, hän voi saada oppiaineesta hylätyn arvosanan lukuvuositodistukseen.

6.10 Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

Mahdollisuus arvioinnin uusimiseen ja oikaisuun koskee päättöarviointia sekä opinnoissa etenemistä ja vuosiluokalle jättämistä koskevaa päätöstä. Pyyntö arvioinnin uusimisesta osoitetaan koululle ja huoltajan on tehtävä se kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja oppilaan opettajat yhdessä.¹⁹

---

¹⁷ Perusopetuslaki 35 §

¹⁸ Perusopetuslaki 18 § 1 mom.

¹⁹ Perusopetusasetus 19 §

6.11 Todistukset

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat

1. lukuvuositodistus
2. välitodistus
3. erotodistus
4. päättötodistus.

Opetuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

6.11.1 Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa

Vuosiluokilla 1–3 arviointi lukuvuositodistukseen ja mahdollisiin välitodistukseen annetaan sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti. Mikäli annetaan sanallinen arvio, todistuksesta tulee ilmetä, onko oppilaan suoritus hyväksytty vai hylätty.

Vuosiluokkien 4–8 lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa annetaan numeroarvosanat. Päättötodistuksessa ja mahdollisessa 9. vuosiluokan välitodistuksessa annetaan numeroarvosanat. Numeroarvosanaa voidaan täydentää kuvailevalla sanallisella arviolla, joka annetaan todistuksen liitteenä.

Käyttäytymisestä annetaan numeroarvosana lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa vuosiluokilla 4–8. Jos käyttäytymisestä annetaan vuosiluokilla 1–3 sanallinen arvio, se annetaan todistuksen liitteellä. Myös numeroarvosanaa täydentävä sanallinen käyttäytymisen arvio annetaan todistuksen liitteenä. Käyttäytymisen sanallista arviota koskevasta liitteestä merkitään tieto todistuksen lisätietoihin.

Sanallista arviota voidaan käyttää päättöarviointia lukuun ottamatta myös niiden oppilaiden arvioinnissa, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli.²⁰ Yksilöllistetyistä oppimääristä annetaan sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Toiminta-alueittain annettavassa opetuksessa käytetään sanallista arviota.

6.11.2 Lukuvuositodistus

Oppilaalle tulee antaa lukuvuositodistus lukuvuoden päättyessä jokaisella vuosiluokalla lukuun ottamatta vuosiluokkaa 9, jolloin oppilas saa päättötodistuksen. Lukuvuositodistukseen merkitään oppilaan opinto-ohjelma ja oppiaineittain sanallinen arvio tai numeroarvosana siitä, missä määrin oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet lukuvuoden aikana. Lukuvuositodistus on päätös oppilaan siirtymisestä seuraavalle luokalle tai hänen jättämisestään luokalle.

Kun todistuksessa käytetään numeroarvosanaa, todistukseen merkitään myös arviointiasteikko²¹.

²⁰ Perusopetusasetus 10 § 4 mom.

²¹ Perusopetusasetus 10 § 3 mom.

Sanallista arviota voidaan käyttää lukuvuositodistuksissa vuosiluokilla 1–3. Sanallisistakin arvioista tulee käydä ilmi, onko oppilas suoriutunut hyväksytysti lukuvuoden opinnoista kussakin opinto-ohjelmaansa kuuluvassa oppiaineessa.

Lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa käyttäytymisen numeroarvosana merkitään todistukseen. Silloin kun käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio, se annetaan todistuksen liitteenä.

Uskonnon ja elämänskatsomustiedon sanallinen arvio tai numeroarvosana merkitään lukuvuositodistukseen ja mahdollisiin välitodistuksiin muodossa ”uskonto/elämänskatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa sanallinen arvio tai numeroarvosana merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua sanallista arviota tai numeroarvosanaa ei merkitä todistukseen.

Jos oppilas on opiskellut kaksikielisessä opetuksessa, lukuvuositodistukseen merkitään oppilaan opiskelema kohde- tai kielikylpykieli.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, lisätään numeroarvosanan tai sanallisen arvion perään tähti (*). Todistuksen lisätietoja-kohdassa mainitaan, että oppilas on opiskellut nämä oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Lukuvuositodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- arvio oppilaan käyttäytymisestä
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- luokalta siirtyminen tai mahdollinen luokalle jättäminen
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

6.11.3 Välitodistus

Opetuksen järjestäjä päättää mahdollisten välitodistusten antamisesta. Välitodistus annetaan samoin perustein kuin lukuvuositodistus.

Erillinen välitodistus tulee tarvittaessa antaa yhdeksännen luokan oppilaalle jatko-opintoihin hakeutumista varten.

Välitodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- arvio oppilaan käyttäytymisestä (lukuun ottamatta 9. luokalla jatko-opintoihin hakeutumista varten annettavaa välitodistusta)
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

6.11.4 Erotodistus

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun, eroaa kesken perusopetuksen oppimäärän suorittamista koulusta²² tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Erotodistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun.

Erotodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositodistus. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arvioita.

Erotodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

---

²² Perusopetusasetus 12 § 1 mom.

6.11.5 Perusopetuksen päättötodistus

Perusopetuksen päättötodistus annetaan 9. vuosiluokan koulutyön päättyessä oppilaalle, jonka suoriutuminen suhteessa oppiaineiden oppimäärien tavoitteisiin on hyväksytty kaikissa hänen opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Numeroarvosanoja käytettäessä tämä merkitsee vähintään todistusarvosanaa viisi (5) ja sanallisesti arvioitavissa oppiaineissa arviota ”hyväksytty”.

Päättötodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan koko nimi ja henkilötunnus
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvioitavien valinnaisten aineiden arviointi numeroin (5–10) ja sanoin (välttävä–erinomainen)
- opintojen laajuus vuosiluokilla 7–9 jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- suoritettu oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen
- maininta siitä, että perusopetuksen oppimäärä sijoittuu tasolle kaksi kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä.

Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen.

Vuosiluokilla 7–9 oppilaan opiskelemien yhteisen oppiaineiden ja valinnaisten aineiden laajuus merkitään päättötodistukseen vuosiviikkotunteina.

Jos oppilas on opiskellut kaksikielisessä opetuksessa, päättötodistukseen merkitään oppilaan opiskelema kohde- tai kielikylpykieli.

Uskonnon ja elämänkatsomustiedon numeroarvosana merkitään päättötodistukseen muodossa ”uskonto/elämänkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä päättötodistukseen. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa numeroarvosana merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua numeroarvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Oppilaan oman äidinkielen opetuksesta mahdollisesti saatua sanallista arviota tai numeroarvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Jos oppilas on opiskellut yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, myös päättöarviointi voi näissä aineissa olla sanallinen. Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarviointia. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja-kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättötodistus on sanallinen.

Päättötodistukseen merkitään arvosanat niistä erityisessä tutkinnossa suoritetuista oppiaineista, jotka on suoritettu ennen päättötodistuksen antamista.

Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

Niistä valinnaisista aineista, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, merkitään päättötodistukseen numeroarvosana. Yhteisiin oppiaineisiin liittyvistä syventävistä numeroin arvioitavista valinnaisista aineista merkitään päättötodistukseen yhteisen oppiaineen nimen alle valinnaisen aineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät oppilaan suorittamat syventävät valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä syventävistä valinnaisista aineista ja tällaisista oppimääristä koostuvista kokonaisuuksista merkitään todistukseen sanallinen arvio. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen oppiaineen nimen alle merkitään valinnaisen aineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja merkintä ”hyväksytty”.

Ne valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon ”soveltavat valinnaiset aineet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä sekä arvio joko numeroarvosananana tai merkinnällä ”hyväksytty”.

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen joko omassa koulussaan tai koulun vaihdon yhteydessä, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet. Kesken jäänyt valinnaisaine arvioidaan numeroin, mikäli oppilas on ehtinyt suorittaa kyseisestä aineesta vähintään kahden vuosiviikkotunnin laajuisen osuuden. Mikäli osuus on alle kaksi vuosiviikkotuntia, kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä ”osallistunut”. Kesken jääneestä valinnaisesta aineesta merkitään todistukseen myös oppilaan suorittama tuntimäärä. Uudesta valinnaisesta aineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai sanallinen arvio ”hyväksytty” suoritetusta vuosiviikkotuntimäärästä riippuen.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta A2- tai B2- kielestä, arvosana jätetään pois ja päättötodistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”. Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja siitä annetaan numeroarvosana.

Koulu ei voi muuttaa tai korjata jälkikäteen jo saatuun päättötodistukseen kirjattuja arvosanoja lisänäyttöjen perusteella. Oppilaan on hankittava uusi, erillinen todistus mahdollisesta parantuneesta osaamisesta. Uuden

todistuksen voi saada joko osoittamalla osaamisensa erityisessä tutkinnossa²³ tai opiskelemalla perusopetuksen lisäopetuksessa tai aikuisten perusopetuksessa.

6.12 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset

Perusopetuksen oppimäärä tai sen osa voidaan suorittaa perusopetuslaissa ja -asetuksessa tarkoitetussa erityisessä tutkinnossa²⁴. Erityisen tutkinnon voi järjestää se, jolla on lupa järjestää perusopetusta. Erityiseen tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat perusopetuksen eri oppiaineiden yleisen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja.

Erityisessä tutkinnossa käytettävät todistukset ovat

1. todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta
2. todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä
3. todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta

Jos oppilas tai muu henkilö suorittaa perusopetuksen jonkin oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkinnossa, hänelle annetaan todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta. Todistuksesta tulee käydä ilmi suoritettu oppiaine ja oppimäärä. Samaan todistukseen voidaan merkitä useamman oppiaineen suoritukset. Vain osan perusopetuksen oppimäärästä, kuten vuosiluokan oppimäärän, suorittaneelle annetaan todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä.

Jos perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, annetaan todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Todistuksiin merkitään samat yleistiedot kuin päättötodistukseen. Suoritetuista oppiaineista merkitään oppiaineen nimi, oppimäärä sekä arvosana.

Oppivelvollisen on suoritettava hyväksytysti kaikki perusopetuksen oppimäärään kuuluvat yhteiset oppiaineet saadakseen todistuksen perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

6.13 Paikallisesti päätettävät asiat

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt arvioinnin linjaukset siirretään paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan noudatettaviksi. Myös valtakunnalliset arviointikriteerit 6. vuosiluokan loppuun sekä päättöarvioinnin kriteerit siirretään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan noudatettaviksi.

Lisäksi opetuksen järjestäjä täsmentää paikallisessa opetussuunnitelmassa seuraavat asiat:

- yhteistyö huoltajien kanssa arvioinnin osalta
- arvioinnista tiedottamisen muodot
- käyttäytymisen arviointi ja sen perustana olevat tavoitteet
- valinnaisten aineiden arviointi sen mukaan, miten opetuksen järjestäjä niitä tarjoaa

²³ Perusopetuslaki 38 §, perusopetusasetus 23 §

²⁴ Perusopetuslaki 38 §, perusopetusasetus 23 §

- opinnoissa etenemisen, vuosiluokalta siirtymisen ja vuosiluokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt
- sanallisen arvion ja numeroarvosanan antaminen todistuksissa eri oppiaineissa sekä käyttäytymisen arvioinnissa
- valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa sen mukaan, miten opetuksen järjestäjä niitä tarjoaa
- välitodistukset, mikäli opetuksen järjestäjä niitä päättää antaa
- erityisen tutkinnon suorittamisen mahdollisuudet ja ajankohdat.

Yleistä:

Arvioinnin keskeisimmät tehtävät ovat oppilaan oppimisen ja opiskelun ohjaaminen, tukeminen ja kannustaminen sekä oppilaan suoriutumisen kuvaaminen suhteessa tavoitteisiin. Kouluyhteisön arviointikulttuuri muodostuu arviointiin liittyvistä käytänteistä, periaatteista ja menetelmistä. Kouluyhteisön arviointikulttuurin tulisi olla mahdollisimman yhtenäinen. Koulun arviointikulttuurin määrittelemisen edellyttää, että rehtori ja opettajat kykenevät analysoimaan arviointiin liittyviä arvojaan eli arviointi-ideologiaansa, arviointitoimintaansa ja siihen kytkeytyviä ajattelu- ja toimintamalleja. Jotta arviointikulttuuria voidaan kehittää, olemassa olevat toimintamallit ja rakenteet tulee kirjata, jotta niihin voidaan palata, niitä voidaan arvioida, ja joiden pohjalta arviointitoiminnalle voidaan asettaa uusia tavoitteita. Koulun arviointikäytänteistä tulee käydä ammatillista keskustelua säännöllisesti.

Oppimista tukevan arviointikulttuurin piirteitä ovat mm. seuraavat:

- arviointi on koulun kasvatustehtävän keskiössä
- arviointipalaute on opettajan pedagoginen työväline
- suuri osa arvioinnista on opettajien ja oppilaiden välistä vuorovaikutusta
- yhteistyö kotien kanssa on osa hyvää arviointikulttuuria
- arviointi on opettajien oman itsearvioinnin väline

Arviointi osana oppimisprosessia sisältää neljä keskeistä osa-aluetta:

- a) selkiytetään tavoitteet (mitä on tarkoitus opiskella ja oppia?)
- b) hahmotetaan edistyminen (mitä on jo opittu? mitä osataan jo?)
- c) ohjataan oppimista (miten omaa oppimista voi edistää ja suoritusta parantaa?)
- d) arvioidaan prosessia ja tuloksia (miten on suoriuduttu? miten tuloksiin on päästy?)

Arvioinnissa ei ole kyse irrallisesta tehtävästä tai toiminnasta, vaan oppiminen, opettaminen ja arviointi liittyvät kiinteästi toisiinsa. Oppimisen ohjaaminen ja opettamisen kehittäminen tapahtuvat arvioinnin avulla.

Arviointikulttuurin paikalliset painopisteet:

- Loimaalla painotetaan arvioinnissa vuorovaikutteista, vahvuuksia korostavaa ja yrittämään kannustavaa ilmapiiriä sekä arvioinnin monipuolisuutta.

- *Opintojen aikaisen monipuolisen ohjaavan palautteen lisäksi korostetaan itsearviointin tärkeyttä sekä kannustetaan myös vertaispalautteeseen.*
- *Kolmantena painopisteenä on oppilaita ja huoltajia osallistava vuorovaikutteinen arviointi, jota toteutetaan esimerkiksi oppimiskeskusteluissa.*

Loimaan kaupungin perusopetuksen arviointistrategia:

Arviointistrategian pohjalta opettajat arvioivat oppilaitaan käyttäen monipuolisia arviointimenetelmiä. Lähtökohdiana on, että oppilas ja huoltaja saavat riittävästi ja monipuolisesti informaatiota oppilaan koulutyöstä ja sen edistymisestä. Oppilaan tulee saada mahdollisimman paljon täsmällistä ja yksityiskohtaista palautetta edistymisestään. Oppilaan tulee tarkasti tietää, mitä häneltä odotetaan. Myös huoltajan tulee tietää, mitä oppilaalta odotetaan, jotta kotona voidaan tukea oppilaan koulutyötä. Oppilaan arvioinnista ja sen eri muodoista tulee tiedottaa niin oppilaille kuin huoltajille lukuvuoden alussa. Opettajalla on oltava selkeä arvioinnin strategia, mikä perustuu opetussuunnitelmassa olevaan arviointistrategiaan. Arvioinnin avulla opettaja ohjaa oppilasta tiedostamaan omaa ajatteluaan ja toimintaansa ja auttaa oppilasta ymmärtämään oppimistaan. Oppilaan tulisi arvioinnin kautta kokea, että hänen kanssaan työskentelevät aikuiset ovat hänen tukenaan ja kannustavat häntä opiskelussa.

Aika	Koko koulu	Opettaja/oppilas	Huoltaja
<i>elo-syyskuu</i>	<i>Koko koulun vanhempainilta: esitellään koulun toiminta-ajatus, koulun käyttämät arviointimuodot ja yhteisiä asioita.</i> <i>Yläkoulut (7lk vanhempainilta): esitellään koulun toiminta-ajatus, koulun käyttämät arviointimuodot ja yhteisiä asioita.</i>	<i>Luokkakohtainen vanhempainilta: arviointikäytänteet, eri oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt, työtavat jne.</i>	<i>Osallistuu koko koulun ja luokkakohtaiseen tilaisuuteen.</i> <i>Saa selville, millaisia arviointikäytänteitä opettaja käyttää ja mitä oppilaalta odotetaan ko. lukuvuonna.</i>
<i>elo-syyskuun vaihde</i>		<i>Oppilas laatii itselleen tavoitteet syyslukukaudelle (tavoitesuunnitelma).</i>	<i>Huoltajalla mahdollisuus kommentoida oppilaan suunnitelmaa.</i>
<i>joulukuu</i>	<i>Välitodistus (5-8lk)</i> <i>Välitodistus, joka on tarvittaessa myös todistus jatko-opintoja varten (9lk).</i>		<i>Huoltaja allekirjoittaa</i> <i>Huoltaja ei allekirjoita</i>
<i>joulu-tammikuu</i>	<i>Oppilaiden suorittama itsearviointi.</i> <i>Oppimiskeskustelu</i>	<i>Oppilas arvioi asettamiensa tavoitteiden toteutumista.</i> <i>Opettaja, oppilas ja huoltaja käyvät oppimiskeskustelun. Oppilas asettaa</i>	<i>Huoltaja osallistuu oppimiskeskusteluun.</i>

		tavoitteet kevätlukukaudelle.	
huhti - toukokuu	Oppilaiden suorittama itsearviointi.	Oppilas arvioi asettamiensa tavoitteiden toteutumista. Opettaja kommentoi oppilaan itsearviointia.	Huoltajalla mahdollisuus kommentoida oppilaan itsearviointia.
touko - kesäkuu	Lukuvuositodistus Päätötodistus		Huoltaja allekirjoittaa Huoltaja ei allekirjoita

Oman työn suunnitteluun ohjaaminen on tärkeää. Ensimmäisen vuosiluokan oppilas ei vielä osaa asettaa tavoitteita opiskelulle, mutta hän osaa kertoa, mitä haluaa oppia. Hän osaa kertoa, missä on omasta mielestään hyvä ja missä tarvitsee aikuisen apua. Hän osaa kertoa, jos jokin asia koulutyössä huolettaa. Vuosi vuodelta oman työn suunnittelu lisääntyy aikuisen ohjauksessa. Toisen vuosiluokan oppilas ymmärtää jo, mitä hänen tulisi oppia toisella luokalla, kunhan niistä on hänelle kerrottu. Hän myös osaa kertoa, mitkä asiat koulutyössä sujuvat ja mikä tuntuu hankalalta.

Kolmasluokkalainen osaa asettaa itselleen tavoitteita, kun hän tietää, mitä häneltä odotetaan. Pienet suunnitelmat aikuisen tuella onnistuvat kirjallisesti. Opettaja voi esimerkiksi käydä syyslukukauden alussa oppilaan kanssa läpi keväällä saadun todistuksen ja keskustella vahvuuksista ja kehittymisen aluksista. Tämän keskustelun pohjalta oppilas kykenee jo pieneen oman työn suunnitteluun.

Neljäsluokkalainen ja sitä vanhempi oppilas pystyy jo realistisemmin näkemään omat kykynsä. Oppilaat voivat kirjoittaa oman työnsä suunnitelman (tavoitesuunnitelma) paperille, miten eri oppiaineissa sujuu ja missä pitäisi kehittyä. Tämä suunnitelma käydään yhdessä opettajan kanssa läpi. Suunnitelma lähetetään huoltajalle nähtäväksi (huoltajalla mahdollisuus kommentoida). Huoltajan kanssa käytävissä oppimiskeskusteluissa oppilaan tavoitesuunnitelma voi olla keskustelun pohjana.

Opettajan tulee säännöllisin väliajoin keskustella oppilaan kanssa opiskelusta, työskentelystä ja käyttäytymisestä. Samalla opettajalla on mahdollisuus kuulla oppilaan käsityksiä itsestään oppijana (mikä sujuu, missä on hankalaa, miten oppilasta voitaisiin tukea jne.).

Kun luokassa on avoin ja myönteinen ilmapiiri, voivat oppilastoverit antaa vertaispalautetta toisilleen. Vertaispalautte voi olla kirjallista ja suullista. Vertaispalautteen antamista tulee opettaa, harjoitella ja ohjata. Oppilaita ohjataan antamaan myönteistä sekä rakentavaa palautetta kaverille.

Ryhmäpalautte voi olla suullista tai kirjallista. Sitä voidaan suorittaa esimerkiksi ryhmätöiden ja projektien jälkeen: miten onnistuimme, miten ryhmämme toimi, mitä opimme, miten työskentelymme sujui, mikä ei sujunut ja miksi, mitä pitäisi tehdä seuraavalla kerralla toisin jne.

Oppilaan itsearviointi on olennainen osa oppimisprosessia, oman toiminnan jäsentynyttä arviointia. Itsearviointitaitojen kehittymisen myötä oppilas oppii tiedostamaan omaa oppimistaan ja oppimiselle asetettuja tavoitteita ja säätlemään oppimisprosessiaan. Tämä edellyttää säännöllisen palautteen antamista oppilaalle hänen työskentelystään. Itsearviointi tukee oppilaan kognitiivista ajattelua, lisää hänen vastuullisuuttaan omasta oppimisestaan ja vahvistaa oppilaan tunnetta oman oppimisensa asiantuntijuudesta.

Opettajan tulee miettiä menetelmät, joilla oppilaan itsearviointitaitoja voidaan kehittää. Itsearviointitaitojen kehittäminen voidaan aloittaa jo alkuopetusikäisillä oppilailla, vaikka heillä ei vielä ole realistista käsitystä itsestään oppijana. Tällöin oppilaan itsearviointi on enemmänkin oppilaan tuntemuksia ja kokemuksia siitä, mitkä asiat koulussa ovat mukavia ja helppoja, mitkä tuntuvat hankalilta ja onko asioita, mitkä huolestuttavat häntä. Alemmilla vuosiluokilla autetaan oppilaita tunnistamaan onnistumisiaan ja tulemaan tietoisiksi asetetuista tavoitteista. Ylemmillä luokilla oman oppimisen ja opintojen edistymisen tarkastelu voi olla analyttisempää.

Itsearvioinneissa voidaan käyttää valmista lomaketta. Lomakkeen avulla voidaan dokumentoida oppilaan, opettajan ja huoltajan näkemyksiä. Oppilas suorittaa itsearvioinnin esimerkiksi käyttäytymisestä, työskentelystä sekä joistakin oppiaineista. Lomake voi olla pohjana oppimiskeskustelussa.

Itsearviointia sekä ryhmä- ja vertaispalautetta tehdään koko oppimisprosessin ajan, ei ainoastaan lopputulosta arvioitaessa. Opettajan tehtävänä on luoda tilanteita, joissa yhdessä pohtien annetaan ja saadaan oppimista edistävää ja motivoivaa palautetta. Oppilaat tarvitsevat ohjausta palautetilanteissa, kohdistuu se sitten oman tai toisen oppilaan toiminnan arviointiin.

Oppimiskeskustelut ovat tärkeä osa kodin ja koulun yhteistyötä. Oppimiskeskustelu on osa monipuolista arviointia, joka ohjaa ja kannustaa opiskelua sekä kuvaa, miten hyvin oppilas on saavuttanut kasvulle ja oppimiselle asetetut tavoitteet. Samalla voidaan asettaa tavoitteita tulevalle työskentelylle. Keskustelu muodostuu osaksi oppimisprosessia, ohjaa oppilaan työskentelyä ja antaa myös aikuisille arvokasta tietoa oppilaan oppimisen ja kasvun ohjaamiseksi.

Oppimiskeskustelun tarkoitus on kuulla oppilaan omia, opettajan ja huoltajan näkemyksiä. Oppilaan vahvuuksia ja kehittymisen alueita voidaan pohtia yhdessä. Keskustelun tulisi olla avointa ja luottamuskellista ja keskusteluun tulee valmistautua huolella. Keskusteluun voidaan valmistautua esimerkiksi antamalla oppilaalle ja huoltajalle etukäteen tietoa asioista, joihin tapaamisessa on tarkoitus keskittyä. Valmistautuessaan oppimiskeskusteluun opettajan tulee suunnitella keskustelun tavoitteet, teemat ja keskustelun pohjana mahdollisesti käytettävät materiaalit. Tavallisesti keskustelun kohteina ovat ainakin työskentelytaidot, sosiaaliset taidot, tunnetaidot ja edistyminen eri oppiaineissa. Lisäksi keskustelussa voidaan käsitellä muita oppilaan kasvun kannalta ajankohtaisia asioita.

Keskustelulle tulee varata riittävästi aikaa, jotta kaikki osapuolet tulevat kuulluiksi. Oppimiskeskusteluun on hyvä kutsua molemmat huoltajat, jos se on mahdollista. Mikäli oppilasta opettaa useampi opettaja, niin heidän näkemyksiään on myös tärkeä kuulla. Oppilaan asiat ovat keskustelun keskiössä ja siksi hänen ajatuksiaan ja mielipiteitään pitää kuulla. Oppimiskeskustelussa, kuten kaikessa muussakin arvioinnissa, tulee tähdätä oppilaan osallistamiseen.

Opintojen aikainen arviointi:

Pääosa arvioinnista on luonteeltaan formatiivista, opintojen aikaista arviointia. Sen tarkoituksena on edistää oppilaan oppimista ja tuoda esille hänen vahvuuksiaan. Monipuolisen arvioinnin ja ohjaavan palautteen avulla opettaja ohjaa oppilaan opiskelua ja kannustaa häntä oppimaan uutta. Arviointitavassa on oleellista oppilaan oma reflektointi, itsensä ja oman toimintansa kehittäminen. Se auttaa oppilasta hahmottamaan omaa oppimisprosessiaan, ymmärtämään, mitä hän on oppinut, mitä hänen pitäisi vielä oppia ja miten hän voi parantaa oppimistaan ja suoriutumistaan. Tämä kehittää oppilaan oppimisen taitoja sekä auttaa yksilön minäkuvan kehittymistä ja persoonallista kasvua. Samalla se edistää oppilaan

itsearvioinnin ja vertaispalautteen taitoja. Toisaalta arviointi auttaa opettajaa suuntaamaan opetustaan oppilaiden tarpeiden mukaisesti. Arviointi on erityisen tärkeää tunnistettaessa tukea tarvitseva oppilas ja suunniteltaessa hänen tuen muotojaan.

Arvioinnin tulee olla säännöllistä, avointa ja sen periaatteet on tehtävä näkyviksi oppilaille ja heidän huoltajilleen. Arvioinnissa noudatetaan eettisiä periaatteita, totuuden- ja oikeudenmukaisuutta sekä vastuullisuutta. Opettaja toteuttaa monipuolista arviointia ja antaa ohjaavaa palautetta vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa osana päivittäistä koulutyötä. Arviointitilanne on samalla oppimistilanne, jossa korostuu oppilaan mahdollisuus kehittyä. Opettaja havainnoi työskentelyä ja oppimista koko oppimisprosessin ajan tuotosten arvioinnin rinnalla. Arviointiin sisältyy sekä oppilaiden edistymisen että osaamisen tason kuvaamista. Oppimista edistävä palaute on luonteeltaan laadullista ja se kertoo oppilaalle, mitä häneltä vielä edellytetään, jotta asetetut tavoitteet saavutettaisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä.

Osaamista mitataan monipuolisesti suullisin, kirjallisin ja toiminnallisin keinoin. Eriasteiset oppimisvaikeudet tulee ottaa huomioon oppilaita arvioitaessa ja koejärjestelyjä tehtäessä siten, että oppilas saa positiivisen kokemuksen arvioinnista ja saa osoitettua oman osaamisensa.

Opintojen aikainen arviointi sisältää myös oppimisprosessin jälkeen tehtävää, oppilaiden osaamisen summatiivista arviointia. Kunkin lukuvuoden päättyessä oppilaalle annetaan arviot siitä, miten hän on kyseisenä lukuvuonna saavuttanut tavoitteet opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa tai opintokokonaisuuksissa. Lukuvuositoldistukseen sisältyy myös käyttäytymisen arviointi.

Toisella vuosiluokalla väliarviointi toteutetaan opettajan, oppilaan ja huoltajan käymässä oppimiskeskustelussa. Tämä keskustelu antaa pohjaa erityisesti oppilaan työskentelytaitojen kehittämiseksi kevään aikana silmällä pitäen tulevaa nivelvaihetta kolmannelle vuosiluokalle siirryttäessä. Huomiota kiinnitetään erityisesti kielellisiin valmiuksiin, taitoon työskennellä itsenäisesti ja ryhmässä vastuullisesti sekä taidoista huolehtia omista ja yhteisesti sovituista tehtävistä. Siinä pyritään antamaan monipuolista ja kannustavaa palautetta. Erityisen tuen päätös tarkistetaan aina toisen vuosiluokan keväällä.

Kuudennella vuosiluokalla välitodistuksen lisäksi väliarviointia toteutetaan opettajan, oppilaan ja huoltajan käymässä oppimiskeskustelussa. Palautteen tulee olla monipuolista ja kannustavaa. Samalla keskustellaan nivelvaiheen eli yläkouluun siirtymiseen tarvittavista valmiuksista, opiskelun muuttumisesta sekä opiskelussa mahdollisesti tarvittavasta tuesta. Erityisen tuen päätös tarkistetaan ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä.

Oppimisen arvioinnin kokonaisuus Loimaan kaupungissa

Vuosisluokat	OPINTOJEN AIKAINEN ARVIOINTI	
	Formatiivinen	Summatiivinen
1-6		
1.lk	Oppimiskeskustelu, työskentelytaidot, käyttäytyminen, oppiaineiden tavoitteet/opiskelun eteneminen eri oppiaineissa.	Lukuvuositoldistus Oppiaineet arvioidaan sanallisesti (5-portainen asteikko). Käyttäytyminen arvioidaan omana kokonaisuutena (5-portainen asteikko).

	<p>Oppilaan itsearvioinnin edellytysten harjoittamista.</p> <p>Opettajan säännöllisesti antamaa kannustavaa palautetta ja tietoa edistymisestä oppilaalle ja huoltajalle.</p>	
2.lk	<p>Oppimiskeskustelu, työskentelytaidot, käyttäytyminen, oppiaineiden tavoitteet/opiskelun eteneminen eri oppiaineissa; painopiste on oppilaan kielellisissä valmiuksissa ja työskentelytaidoissa.</p> <p>Oppilaan itsearvioinnin edellytysten kehittämistä.</p> <p>Opettajan säännöllisesti antamaa kannustavaa palautetta ja tietoa edistymisestä oppilaalle ja huoltajalle.</p>	<p>Lukuvuositolodistus</p> <p>Oppiaineet arvioidaan sanallisesti (5-portainen asteikko).</p> <p>Käyttäytyminen arvioidaan omana kokonaisuutena (5-portainen asteikko).</p>
3.lk	<p>Oppimiskeskustelu, työskentelytaidot, käyttäytyminen, oppiaineiden tavoitteet/opiskelun eteneminen eri oppiaineissa.</p> <p>Oppilaan itsearvioinnin edellytysten kehittämistä, opetusryhmän yhteisiä arviointikeskusteluja.</p> <p>Opettajan ja oppilaan välistä vuorovaikutusta oppimisen edistymisessä.</p> <p>Huoltajalle annetaan tietoa tavoitteista ja arviointikäytänteistä sekä oppilaan edistymisestä.</p>	<p>Lukuvuositolodistus</p> <p>Oppiaineet arvioidaan sanallisesti (5-portainen asteikko).</p> <p>Käyttäytyminen arvioidaan omana kokonaisuutena (5-portainen asteikko).</p>
4.lk	<p>Oppimiskeskustelu, työskentelytaidot, käyttäytyminen, oppiaineiden tavoitteet/opiskelun eteneminen eri oppiaineissa.</p> <p>Oppilaan itsearvioinnin edellytysten kehittämistä, opetusryhmän yhteisiä arviointikeskusteluja.</p> <p>Opettajan ja oppilaan välistä vuorovaikutusta oppimisen edistymisessä.</p> <p>Huoltajalle annetaan tietoa tavoitteista ja arviointikäytänteistä sekä oppilaan edistymisestä.</p>	<p>Lukuvuositolodistus</p> <p>Oppiaineet arvioidaan numeroarvosanoin.</p> <p>Käyttäytyminen arvioidaan omana kokonaisuutena numeroarvosanoin.</p>
5.lk	<p>Oppimiskeskustelu, työskentelytaidot, käyttäytyminen, oppiaineiden tavoitteet/opiskelun eteneminen eri oppiaineissa.</p> <p>Oppilaan itsearvioinnin edellytysten kehittämistä, vertaispalautteen harjoittelua.</p> <p>Opettajan ja oppilaan välistä vuorovaikutusta oppimisen edistymisessä.</p> <p>Huoltajalle annetaan tietoa tavoitteista ja arviointikäytänteistä sekä oppilaan edistymisestä.</p>	<p>Välitodistus</p> <p>Oppiaineet ja käyttäytyminen arvioidaan numeroarvosanoin.</p> <p>(Valinnainen aine asteikolla hyväksytty/hylätty)</p> <p>Lukuvuositolodistus</p> <p>Oppiaineet arvioidaan numeroarvosanoin.</p> <p>(Valinnainen aine asteikolla hyväksytty/hylätty).</p>

		Käyttäytyminen arvioidaan omana kokonaisuutena numeroarvosanoin.
6.lk	<p>Oppimiskeskustelu, työskentelytaidot, käyttäytyminen, oppiaineiden tavoitteet/opiskelun eteneminen eri oppiaineissa; painopiste on työskentelytaitojen ja oppimisen taitojen kehittämisessä.</p> <p>Oppilaan itsearvioinnin edellytysten kehittämistä, vertaispalautteen harjoittelua.</p> <p>Oppilaalle annetaan tietoa edistymisestään oppiaineissa ja laaja-alaisessa osaamisessa.</p> <p>Huoltajalle annetaan tietoa tavoitteista ja arviointikäytännöistä sekä oppilaan edistymisestä.</p>	<p>Välitodistus Oppiaineet ja käyttäytyminen arvioidaan numeroarvosanoin. (Valinnainen aine asteikolla hyväksytty/hylätty).</p> <p>Lukuvuositolodistus Oppiaineet arvioidaan numeroarvosanoin. (Valinnainen aine asteikolla hyväksytty/hylätty).</p> <p>Käyttäytyminen arvioidaan omana kokonaisuutena numeroarvosanoin.</p>

Vuosisuorat 7-9	OPINTOJEN AIKAINEN ARVIOINTI		PÄÄTTÖARVIOINTI
	Formatiivinen	Summatiivinen	Perusopetuksen päätötodistus Summatiivinen
7.lk	<p>Oppimiskeskustelu, työskentelytaidot, käyttäytyminen, oppiaineiden tavoitteet/opiskelun eteneminen eri oppiaineissa.</p> <p>Itsearviointi entistä analyyttisempää, oppilaan omaa toimintaa ohjaavampaa.</p> <p>Vertaispalautteella annetaan ja saadaan rakentavaa palautetta.</p> <p>Opettaja keskustelee oppilaan kanssa oppimisen tavoitteista ja edistymisestä laaja-alaista osaamista painottaen.</p> <p>Huoltajalle annetaan riittävästi tietoa oppimisen tavoitteista ja oppilaan edistymisestä.</p>	<p>Välitodistus Oppiaineet ja käyttäytyminen arvioidaan numeroarvosanoin.</p> <p>Lukuvuositolodistus Oppiaineet ja käyttäytyminen arvioidaan numeroarvosanoin.</p>	Päätyvien oppiaineiden oppisisällöt arvioidaan numeroarvosanoin yhdenvertaisin perustein suhteessa tavoitteisiin ja päätöarviointin kriteereihin.
8.lk	<p>Oppimiskeskustelu, työskentelytaidot, käyttäytyminen, oppiaineiden tavoitteet/opiskelun eteneminen eri oppiaineissa.</p> <p>Itsearviointi entistä analyyttisempää, oppilaan omaa toimintaa ohjaavampaa.</p> <p>Vertaispalautteella annetaan ja saadaan rakentavaa palautetta.</p> <p>Opettaja keskustelee oppilaan kanssa oppimisen tavoitteista ja edistymisestä laaja-alaista osaamista painottaen.</p> <p>Huoltajalle annetaan riittävästi tietoa oppimisen tavoitteista ja oppilaan edistymisestä.</p>	<p>Välitodistus Oppiaineet ja käyttäytyminen arvioidaan numeroarvosanoin.</p> <p>Lukuvuositolodistus Oppiaineet ja käyttäytyminen arvioidaan numeroarvosanoin.</p>	Päätyvien oppiaineiden oppisisällöt arvioidaan numeroarvosanoin yhdenvertaisin perustein suhteessa tavoitteisiin ja päätöarviointin kriteereihin.

9.lk	<p>Oppimiskeskustelu, työskentelytaidot, käyttäytyminen, oppiaineiden tavoitteet/opiskelun eteneminen eri oppiaineissa.</p> <p>Itsearviointi analyyttistä, oppilaan omaa toimintaa ohjaavaa.</p> <p>Vertaispalautteella annetaan ja saadaan rakentavaa palautetta.</p> <p>Opettaja keskustelee oppilaan kanssa oppimisen tavoitteista ja edistymisestä laaja-alaista osaamista painottaen sekä antaa tietoa päättöarvioinnin kriteereistä.</p> <p>Huoltajalle annetaan riittävästi tietoa oppimisen tavoitteista ja oppilaan edistymisestä sekä päättöarvioinnin kriteereistä.</p>	<p>Todistus jatko-opintoja varten</p> <p>Oppiaineet arvioidaan numeroarvosanoin.</p> <p>Käyttäytyminen arvioidaan numeroarvosanalla, mutta ei merkitä todistukseen. Arvosana näkyy Wilmassa.</p>	<p>Päättötodistus</p> <p>Oppiaineet arvioidaan numeroarvosanoin yhdenvertaisin perustein suhteessa tavoitteisiin ja valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin.</p> <p>Käyttäytymisen arvio annetaan päättötodistuksen liitteessä.</p>
------	---	---	--

Todistukset ja niiden antamiseen liittyvät käytännöt sekä sanallisen ja numeroarvioinnin käyttö:

Lukuvuoden päätteeksi oppilas saa lukuvuositoludistuksen. Oppilaan oppimista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan sanallisesti vuosiluokilla 1 – 3 ja vuosiluokilla 4 – 9 annetaan numeroarviointi. Käyttäytymisen lisäksi todistuksissa on arvio kaikista vuosiluokalla opiskeltavista oppiaineista. Päättö- ja erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arviota. Päättötodistuksen liitteenä on arvio oppilaan käyttäytymisestä.

Lukukauden päättyessä oppilaalle annetaan väliarviointi. Vuosiluokilla 1 – 4 väliarviointi toteutetaan oppimiskeskustelussa. Vuosiluokilla 5-8 oppilaalle annetaan oppimiskeskustelun lisäksi välitodistus ja 9 vuosiluokalla todistus jatko-opintoja varten. Jatko-opintoja varten annettava välitodistus ei sisällä käyttäytymisen arvosanaa. Käyttäytyminen arvioidaan myös 9.luokilla ja arvosana näkyy Wilmassa.

Sanallisessa arvioinnissa oppiaineiden tavoitteiden saavuttaminen arvioidaan seuraavanlaisella asteikolla:

- V = tavoite on saavutettu vaihtelevasti
- K = tavoite on saavutettu kohtalaisesti
- T = tavoite on saavutettu tyydyttävästi
- H = tavoite on saavutettu hyvin
- E = tavoite on saavutettu erinomaisesti

Valinnaisten opintojen arvioinnissa noudatetaan valtakunnallisia ohjeita ja paikallisesti sovittuja väliarvioinnin käytäntöjä. Ne oppiaineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Sanallisesti (hyväksyty/hylätty) arvioidaan alle kahden vuosiviikkotunnin valinnaiset aineet. Sanallisesti arvioitavan valinnaisaineen suoritus voi korottaa numeroin annettavan oppiaineen arvosanaa, mikäli kyseinen aine katsotaan jonkin yhteisesti opetettavan aineen syventäväksi opinnoiksi.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset vuosiluokilla 3-6 (musiikki, kuvataide, käsityö ja liikunta) ja vuosiluokilla 7-9 (kuvataide, käsityö ja kotitalous) arvioidaan osana yhteisinä oppiaineina opetettavia taide- ja taitoaineita. Näiden aineiden arvosanat ovat osa yhteisinä opetettavia aineita.

Erytisen tuen oppilaan kohdalla HOJKS:iin on kirjattava arviointiperiaatteet. Yleistä oppimäärää opiskeleva oppilas arvioidaan aina yleisopetuksen hyvän osaamisen kriteerien mukaisesti ja yksilöllistettyä oppimäärää yksittäisissä aineissa opiskeleva oppilas puolestaan hänelle HOJKS:ssa määriteltyjen yksilöllisten, mahdollisimman konkreettisten tavoitteiden mukaisesti joko numeerisesti tai sanallisesti. Yksilöllistetyn oppimäärän arvioinnin perään liitetään aina tähti. Myös viidellä eri toiminta-alueella opiskelevat oppilaat arvioidaan heille HOJKS:ssa asetettujen tavoitteiden mukaan lähinnä kasvamis- ja oppimisprosessien näkökulmasta.

Vuosiluokkiin sitomattomasti opiskelevan oppilaan oppimisen arvioinnin pohjana on oppilaalle laadittava oppimissuunnitelma. Lukuvuoden päättyessä oppilas saa todistuksen hyväksytysti suorittamistaan opintokokonaisuuksista ja siirtyy seuraavalle luokalle jatkamaan opintojaan siitä, mihin ne edellisenä lukuvuonna jäivät.

Opinnoissa etenemisen, luokalta siirtymisen ja luokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt:

Loimaan kaupungissa noudatetaan valtakunnallisia ohjeistuksia opinnoissa etenemisessä, luokalta siirtymisessä ja luokalle jättämisessä. Koulujen lukuvuosisuunnitelmaan kirjataan näyttöpäivä, jolloin oppilaalla on mahdollisuus hylätyn aineen osalta osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot.

Päätösarviointi:

Loimaan kaupungissa noudatetaan päätösarvioinnissa valtakunnallisia ohjeistuksia.

Päätösarvioinnin tehtävänä on määritellä, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppiaineen oppimäärän tavoitteet. Päätösarvioinnin lähestyessä opettajien tehtävänä on lukuvuoden vielä ollessa käynnissä antaa oppilaille tietoa suoriutumisen tasosta ja eteenpäin ohjaavaa palautetta. Lisäksi tulee huolehtia siitä, että oppilaat ja huoltajat ovat tietoisia tavoitteista, arvioinnin periaatteista ja päätösarvioinnin kriteereistä. Tietoa näistä voidaan välittää arviointistrategian mukaisesti mm. oppimiskeskusteluissa ja muissa vanhempaintapaamisissa, osana opettajan ja oppilaan käymiä kahdenkeskisiä keskusteluja sekä monipuolisen palautteen avulla.

Erytisen tutkinnon suorittamisen mahdollisuudet:

Oppilas voi suorittaa erityisessä tutkinnossa jonkin oppiaineen oppimäärän, osan perusopetuksen oppimäärästä (esim. jonkin vuosiluokan oppimäärän) tai koko perusopetuksen oppimäärän.

Erytisen tutkinnon ajankohta ja käytännöt sovitaan koulun rehtorin ja oppilaan huoltajan kanssa ta-pauskohtaisesti.

Käyttäytymisen arviointi ja sen perustana olevat tavoitteet ja arviointiperusteet:

Käyttäytymisen arvioinnin perustana ovat arvokeskustelut, koulun kasvatustavoitteet, yhteisön toimintakulttuuri ja järjestysäännöt. Tavoitteena on ohjata oppilaita ottamaan huomioon muut ihmiset ja ympäristö sekä noudattamaan yhteisesti sovittuja toimintatapoja ja sääntöjä. Tavoitteena on, että oppilaat hallitsevat koulun erilaisissa vuorovaikutustilanteissa asiallisen, tilannetietoisien käyttäytymisen ja hyvät tavat. Oppilaan käyttäytymistä arvioivat kaikki oppilasta opettavat opettajat.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota mm. seuraaviin asioihin:

- muiden ihmisten ja ympäristön huomioiminen (hyväksyy erilaisuutta ja osaa asettua toisen asemaan)
- ymmärtää omien tekojen ja valintojen merkityksen, suhtautuu vastuullisesti ympäristöön
- oman ja toisten tekemisen arvostaminen
- kyky tehdä yhteistyötä
- työrauhan ylläpitäminen
- asenne koulutyöhön (suhtautuu vastuullisesti annettuihin tehtäviin)
- luotettavuus
- käytöstavat (osaa käyttäytyä tilanteen vaatimalla tavalla)
- sääntöjen tunteminen ja niihin sitoutuminen

Numeroarviointi (vuosiluokat 4-9)

10 Erinomainen

- oppilas on saavuttanut koulun kasvatustavoitteet erinomaisesti
- hän on toiset huomioon ottava (kohtelias, ystävällinen, kannustava)
- hänellä on myönteinen asenne koulutyöhön (yhteistyöhaluinen, avulias, aktiivinen, oma-aloitteinen, rehellinen, vastuuntuntoinen)
- toimii yhteisvastuullisesti ja koulun toimintaa kehittävästi
- käyttäytyy kaikissa koulun tilanteissa esimerkillisesti ja ystävällisesti muita kohtaan (luo omalla toiminnallaan myönteistä ilmapiiriä)
- huolehtii ympäristöstä sekä yhteisistä tehtävistä ja välineistä tunnollisesti ja oma-aloitteisesti

9 Kiitettävä

- oppilas on saavuttanut koulun kasvatustavoitteet kiitettävästi
- hänellä on edellä mainittuun (10 erinomainen) nähden lieviä puutteita
- toimii vastuullisesti ja yhteistyökykyisesti (arvostaa omaa sekä muiden työtä)
- tulee toimeen muiden kanssa
- edistää rakentavasti koulun työskentelyilmapiiriä/yhteishenkeä
- huolehtii ympäristöstä sekä yhteisistä tehtävistä ja välineistä tunnollisesti ja oma-aloitteisesti
- ei rangaistuksia, ei kasvatustavoitteita

8 Hyvä

- oppilas on saavuttanut koulun kasvatustavoitteet hyvin (hyvän käyttäytymisen perustaso)
- pystyy yleensä ratkaisemaan ristiriitatilanteita oma-aloitteisesti

- sääntöjen ja ohjeiden noudattamisessa pieniä satunnaisia puutteita (saadessaan palautetta oppilas pyrkii korjaamaan käytöstään ja ottaa vastuuta teoistaan)
- on yhteistyökykyinen
- tulee yleensä toimeen muiden kanssa
- tekee vastuullisesti annetut tehtävät ja hoitaa kouluasiansa oma-aloitteisesti
- huolehtii pääsääntöisesti ympäristöstä sekä yhteisistä tehtävistä ja välineistä
- voi olla kasvatustietokeskusteluja

7 Tyydyttävä

- oppilas on saavuttanut koulun kasvatustavoitteet tyydyttävästi
- asenteissa ja käyttäytymisessä on parantamisen varaa
- sääntöjen ja ohjeiden noudattamisessa on erilaisia rikkeitä
- kykenee ohjatusti ratkaisemaan ristiriitatilanteita
- muiden huomioiminen ei aina onnistu (toisinaan vaikeuksissa muiden kanssa)
- suhtautuu toisinaan huolettomasti ympäristöön sekä yhteisiin tehtäviin ja välineisiin
- toistuvia huomautuksia, yhteydenottoja kotiin
- mahdollisesti luvattomia poissaoloja, rangaistuksia

6 Kohtalainen

- oppilas on saavuttanut koulun kasvatustavoitteet kohtalaisesti
- hän häiritsee usein oppitunneilla
- hän aiheuttaa epäsovua ja on välinpitämätön muita kohtaan (toistuvasti vaikeuksissa muiden kanssa)
- hän ei noudata koulun sääntöjä eikä vastaa tekemisistään
- laiminlyö ympäristöä sekä yhteisiä tehtäviä ja välineitä
- tarvitsee jatkuvaa ohjausta ja neuvontaa käyttäytymisessään
- luvattomia poissaoloja, toistuvia rangaistuksia

5 Välttävä

- oppilas on saavuttanut koulun kasvatustavoitteet välttävästi
- hän osoittaa jatkuvaa kielteisyyttä kouluyhteisöä kohtaan
- hän on kykenemätön yhteistyöhön (ei tule toimeen muiden kanssa, estää muiden työskentelyn)
- hän ei hyväksy sääntöjä eikä noudata niitä
- halveksii ja laiminlyö ympäristöä sekä yhteisiä tehtäviä ja välineitä
- tarvitsee erityisiä toimenpiteitä opiskelun turvaamiseksi
- useita luvattomia poissaoloja, laiminlyö koulunkäynnin lähes kokonaan
- käyttäytyy uhkaavasti tai väkivaltaisesti
- toistuvia jälki-istuntoja

4 Hylätty

- oppilaan käyttäytyminen vaatii välittömiä opiskeluhuollollisia toimenpiteitä
- oppilaan käyttäytyminen on niin poikkeuksellista, että hän ei ole koulun kasvatustavoitteiden ja kurinpitokeinoin ohjattavissa
- käyttäytyminen on uhkaavaa ja väkivaltaista, suhtautuu lähiympäristöönsä vihamielisesti

Sanallinen arviointi (vuosiluokat 1-3)

Sanallisessa arvioinnissa käyttäytymisen tavoitteiden saavuttaminen arvioidaan seuraavanlaisella asteikolla:

V = tavoite on saavutettu vaihtelevasti

K = tavoite on saavutettu kohtalaisesti

T = tavoite on saavutettu tyydyttävästi

H = tavoite on saavutettu hyvin

E = tavoite on saavutettu erinomaisesti

Suhtautuu myönteisesti muihin ihmisiin ja ympäristöön

- yhteistyön sujuminen toisten oppilaiden ja koulun henkilökunnan kanssa
- ystävällisyys toisia kohtaan
- erilaisuuden hyväksyminen
- toisten huomioon ottaminen
- oman ja toisten tekemisen arvostaminen
- koulun yhteishengen edistäminen

Noudattaa hyviä tapoja

- kohteliaisuus (tervehtiminen, kiitos, ole hyvä, anteeksi)
- asiallinen kielenkäyttö
- ruokailutavat
- avuliaisuus

Noudattaa koulun sääntöjä, ohjeita ja toimintatapoja

- koulun järjestyssääntöjen noudattaminen
- toimiminen yhteisvastuullisesti ja koulun toimintaa kehittävästi
- ohjeiden kuunteleminen ja noudattaminen
- työrauhan ylläpitäminen
- tehtävistä ja välineistä huolehtiminen
- muiden kouluasioiden vastuullinen hoitaminen